

А. С. Близняк,
д. держ. упр., професор кафедри публічного адміністрування,
Міжрегіональна Академія управління персоналом
ORCID ID: 0000-0001-8768-5177

DOI: 10.32702/2306-6814.2021.19.56

ПРИНЦИПОВІ ПОЛОЖЕННЯ РЕАЛІЗАЦІЇ МЕХАНІЗМУ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ РЕКРЕАЦІЙНОЮ ГАЛУЗЗЮ

А. Bliznyuk,
Doctor of Sciences in Public Administration, Professor of the Department
of Public Administration, Interregional Academy of Personnel Management

PRINCIPLES OF IMPLEMENTATION OF THE MECHANISM OF PUBLIC ADMINISTRATION OF THE RECREATIONAL INDUSTRY

Проведено аналіз зарубіжного досвіду розвитку рекреаційної сфери, організації державного управління рекреаційним комплексом. Встановлено, що останнім часом рекреаційна галузь стала дуже важливим соціальним явищем, що здійснює істотний вплив на економіку багатьох розвинених країн та є однією з високодохідних галузей. Таким чином, рекреація є невід'ємною частиною економічного розвитку кожної країни і є найважливішим фактором стабільності її економіки. Це зумовлено динамічністю, високою прибутковістю та великим позитивним соціально-економічним і культурним впливом рекреаційної сфери на розвиток країн.

Виходячи з чинних законів управління і світового досвіду управління сферою рекреаційного обслуговування, вимог, що ставляться до формування управлінських рішень, визначена сукупність принципів, що є визначальними при виробленні і прийнятті управлінських рішень у досліджуваній сфері, а саме такі принципи: структурованість (базовий, первинний принцип); системність; комплексність; регламентованість; галузева дотичність та інші.

It is determined that the mechanism of state management of the recreational sphere is a complex, artificially created system, which has a clear structure and relationships, and which consists of the following subsystems: the subject of management, the object of management, forms and methods of implementation of management. project in relation to the object, organizational support, information support, staffing, scientific and methodological support, material and technical support, which as a result of joint action affect both the recreational sphere as a whole and socially - economic condition of a certain area. An analysis of foreign experience in the development of recreation, the organization of public administration of the recreation complex, which allows us to understand its importance for the economy, as well as assess the possibilities of recreation as a powerful source of cities, regions, countries and welfare. It is established that recently the recreational industry has become a very important social phenomenon that has a significant impact on the economy of many developed countries and is one of the most profitable industries. Thus, recreation is an integral part of the economic development of each country and is a key factor in the stability of its economy.

This is due to the dynamism, high profitability and great positive socio-economic and cultural impact of the recreational sphere on the development of countries. Based on the current laws of management and world experience in the management of recreational services, requirements for the formation of management decisions, defined a set of principles that are decisive in making and making management decisions in the study area, namely the following principles: structure (basic, primary principle); systematic involves the study of recreational potential as a system consisting of certain structural elements that are interconnected and coordinated with each other, and their development is focused on raising the level of the entire system; complexity.; regulation; industry involvement and others.

Positively assessing the principles of strategic planning of the transition of recreational complexes to sustainable development and the initial provisions of the concept of sustainable development, we can formulate the following principles of public recreation on the basis of sustainable development: ensuring environmental sustainability and attention to biodiversity; ensuring sustainable social development and attentive attitude to the socio-cultural identity of the population; the need to find a balance between the goals of big business and the local population, the development of recreation and environmental protection; use of part of the resources received from recreation for the implementation of measures aimed at restoring

the environment; greening of public consciousness through the use of education and the media; combining the efforts of central authorities, local communities and business structures in the development of the territory and a clearly defined responsibility for the preservation of the natural and cultural landscape.

Ключові слова: механізм державного управління, рекреаційна галузь, інструменти реалізації державної рекреаційної політики.

Key words: mechanism of public administration, recreational industry, tools for implementing state recreational policy.

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ

Механізм державного управління рекреаційною галуззю є надзвичайно важливим інструментом реалізації державної рекреаційної політики. Для ефективності його функціонування важливо організувати чітку взаємодію всіх його складових (методів управління, інституційного, ресурсного, інформаційного та науково-методичного забезпечення), що дозволить здійснювати дієвий вплив суб'єкта управління на керований об'єкт, яким є явища, процеси та відносини у рекреаційній галузі. Отже, дослідження та розроблення принципів положень реалізації механізму державного управління рекреаційною галуззю є актуальним завданням для науки публічного управління.

АНАЛІЗ ОСТАННІХ ДОСЛІДЖЕНЬ І ПУБЛІКАЦІЙ

Питання щодо аналізу проблем розвитку рекреаційної сфери та формування механізмів її державного управління та регулювання досліджували у своїх наукових працях видатні зарубіжні вчені, зокрема Л. Бертаганфі, Д. Кліланда, Е. Крейда, Дж. Холловей. В останні роки в Україні зростає увага вчених до проблем розвитку рекреаційної галузі, формування національної рекреаційної індустрії, економічної ефективності сфери рекреаційних послуг, використання рекреаційних систем тощо. Відтак проведено нами дослідження ґрунтується на фундаментальних працях українських науковців — Н. Андрєєвої, О. Бейдика, Л. Васильєвої, І. Бережної, В. Беркович, С. Галасюка, П. Гамана, Г. Горіної, Н. Даций, С. Іляшенка, Є. Карташова, С. Ковальчука, О. Мельниченко, Є. Романенка, В. Семенова, Д. Стеценка та інших. При цьому, попри різноплановість підходів до висвітлення питань функціонування рекреаційної сфери, поглиблення потребують теоретико-методологічні положення, що стосуються розроблення принципів положень реалізації механізму державного управління рекреаційною галуззю.

МЕТА СТАТТІ

Мета статті — дослідження та розроблення принципів положень реалізації механізму державного управління рекреаційною галуззю.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ ДОСЛІДЖЕННЯ

У фаховій літературі рекреаційного спрямування використовуються організаційно-економічний, управлінський, еколого-економічний, фінансовий, організаційно-управлінський механізми, а також адміністративний механізм державного регулювання, механізм державного управління та інші. Термін "механізм" трактується як система заходів та інструментів, яка визначає послідовність виконання будь-якого виду діяльності [1].

Ми дотримуємося думки науковців, які розглядають механізми державного регулювання рекреаційної сфери в широкому розумінні, стверджуючи, що вони являють собою сукупність заходів, спрямованих на створення стратегії щодо підтримки, координації та контролю за діями суб'єктів рекреаційної сфери, впливу на рекреаційні потоки, представництва й рекламування країни на зовнішньому та внутрішньому ринках, інформаційного, науково-методичного й кадрового забезпечення [2; 3].

Політика переважної більшості країн Європейського Союзу у рекреаційній сфері національної економіки визначає переважну кількість видів рекреацій як чинник: створення робочих місць, стимулювання місцевих ремесел, активізації розвитку ринку праці за рахунок залучення молоді та безробітних; джерело фінансових надходжень. При цьому аналіз зарубіжного досвіду розвитку рекреаційної сфери, організації державного управління рекреаційним комплексом дозволяє зрозуміти, що останнім часом рекреаційна галузь стала дуже важливим соціальним явищем, що здійснює істотний вплив на економіку багатьох розвинених країн та є однією з високодохідних галузей. Таким чином, рекреація є невід'ємною частиною економічного розвитку кожної країни і є найважливішим фактором стабільності її економіки. Це зумовлено динамічністю рекреаційної сфери.

Виходячи з чинних законів управління і світового досвіду управління сферою рекреаційного обслуговування, вимог, що ставляться до формування управлінських рішень, визначена сукупність принципів, що є визначальними при виробленні і прийнятті управлінських рішень у досліджуваній сфері, а саме такі принципи: структурованість (базовий, первинний принцип) — розподіл складових механізму державного управління за конкретними складовими (підсистемами), які мають власну структуру та чітке підпорядкування; системність, комплексність передбачає цілісне використання природно-ресурсного, рекреаційного потенціалу локального рекреаційного ринку, раціональне залучення трудових ресурсів, активізацію господарських зв'язків між суб'єктами рекреаційного бізнесу, створення наскрізної інфраструктури рекреаційного ринку, яка враховує виробничий та соціальний потенціал території; компліментарність (принцип компенсації) — компенсація недоліків окремих підсистем перевагами інших у випадках, коли бездіяльність одних підсистем гальмує дієвість інших та у підсумку створює дефекти механізму; функціональність — кожна підсистема має чітке функціональне призначення та повинна бути організована так, щоб у сприятливих умовах реалізовувати свої можливості щодо виконання покладених на неї функцій; регламентованість — кожна підсистема реалізує своє функціональне призначення в межах чинного законодавства; галузева дотичність — урахування діяльності суміжних до рекреації галузей, які або суттєво впливають на галузь, або залежні від неї.

Принципами механізму державного управління рекреаційної сфери також виступають: принцип реальності, згідно з яким формуючи рішення, потрібно виходити з цілей, що можуть бути досягнуті з урахуванням реально існуючих ресурсів у сфері рекреаційного обслуговування і наявного часу для вироблення і прийняття рішення; принцип збереження свободи вибору рішення, відповідно до якого свобода вибору рішення забезпечується тим, що в кожний наступний момент вироблення і прийняття рішення кількість доступних рішень з кращих, прийнятих заздалегідь і близьких до оптимального, має бути більше ніж одне, що дає змогу уникнути потреби в "аварійних" рішеннях; принцип ефективності, необхідність урахування якого зумовлена тим, що використання недостовірних або неточних даних може призвести до прийняття помилкового рішення і негативних наслідків, пов'язаних з його реалізацією у сфері рекреаційного обслуговування; принцип своєчасності рішення, потреба в якому виникає через можливі втрати ресурсів сферою рекреаційного обслуговування; принцип реалізованості, згідно з яким рішення не повинно містити положень, які можуть зашкодити його виконанню в результаті конфліктів, які породжуються цими положеннями; принцип системності, відповідно до якого рішення має прийматися з урахуванням можливостей системних складових досліджуваної сфери; принцип регуляризації рішень, важливість урахування якого зумовлена тим, що він вимагає наявності норми, відносно якої визначається необхідний ступінь досягнення мети завдяки прийнятому рішення.

Принцип ресурсного забезпечення розкриває сутнісні характеристики та структуру рекреаційного потенціалу. Окрім того, процес управління розвитком рекреаційного потенціалу має бути забезпечений необхідними трудовими, фінансовими, інформаційними ресурсами.

Принцип інтегративності обґрунтовує доцільність об'єднання взаємодії всіх елементів системи ринку, що породжує у свою чергу нову якість просторово-економічного розвитку регіону, зростання синергетичного ефекту.

Принцип оптимального поєднання централізації та децентралізації управління передбачає чітку регламентацію повноважень органів державної влади та місцевих органів, що здійснюють регулювання в галузі рекреації з питань формування та управління розвитком локальних ринків рекреаційних послуг.

Принцип адаптивності виявляється у здатності локального рекреаційного ринку пристосовуватися до змін внутрішніх і зовнішніх обставин, появи деструктивних факторів та від'ємних тенденцій національного ринку рекреаційних послуг без погіршення результативності та стабільності його функціонування.

Принцип єдності передбачає необхідність розгляду національного ринку рекреаційних послуг як цілісної системи, яка складається із різноякісних, разом з тим колегіальних елементів — локальних ринків рекреаційних послуг, що є взаємопов'язаними, взаємодіючими компонентами одного цілого. В автентичному управлінні розвитком ринку рекреаційних послуг принцип єдності доповнюється необхідністю урахування національних особливостей і взаємодоповнення їх етнічними традиціями регіонів.

Принцип гнучкості визначає можливість місцевого ринку рекреаційних послуг до саморегуляції, зміни пріоритет-

них напрямків розвитку, здатності його потенціалу повернутися в стан балансу після адаптації до негативних факторів зовнішнього середовища, виниклих непередбачуваних дестабілізуючих чинників та детермінант розвитку.

Принцип автентичності передбачає урахування культурної, релігійної, етностної специфіки, яка робить значний вплив на духовний розвиток суспільства, світогляд людей, розвиток мистецтва на території окремого регіону або етнічної групи; побудову соціально-культурного конструкту, який враховує унікальність традицій, звичаїв, культурної спадщини, а також особливостей ділового етикету ведення бізнесу та культури спілкування.

Принцип полікультурності передбачає формування толерантного ставлення до культурних особливостей та відмінностей; усвідомлення важливості міжкультурної взаємодії; популяризацію культурного простору окремих регіонів, ознайомлення з яким сприяє розширенню світогляду особистості, породжує повагу до кола культур і цивілізацій; спонукає до білінгвального розвитку нації, усвідомлення окремих індивідів та суспільства в цілому, що вони є носіями і представниками не лише рідної, а з більшістю взаємопов'язаних культур.

ВИСНОВКИ

Позитивно оцінюючи принципи стратегічного планування переходу рекреаційних комплексів до сталого розвитку та вихідні положення концепції сталого розвитку, сформульовано відповідні принципи державного управління рекреаційною сферою.

Література:

1. Топчієв О.Г., Мальчикова Д.С., Яворська В.В. Регіоналістика: географічні основи регіонального розвитку і регіональної політики: навч. посіб. / О.Г. Топчієв, Д.С. Мальчикова, В.В. Яворська. — Херсон: ОЛДІ-ПЛЮС, 2015. — 372 с.
2. Новікова О.Ф., Сидорчук О.Г., Панькова О.В. Стан та перспективи соціальної безпеки в Україні. Львівський регіональний інститут державного управління НАДУ; НАН України, Інститут економіки промисловості. Львів: ЛРІДУ НАДУ, 2018. 184 с.
3. Качинський А.Б. Індикатори національної безпеки: визначення та застосування їх граничних значень: монографія. К.: НІСД, 2013. 104 с.

References:

1. Topchiiev, O.H. Mal'chykova, D.S. and Yavors'ka, V.V. (2015), *Rehionalistyka: heohrafichni osnovy rehional'noho rozvytku i rehional'noi polityky: navch. posib.* [Regionalism: geographical bases of regional development and regional policy], OLDI-PLYuS, Kherson, Ukraine.
2. Novikova, O.F., Sidorchuk, O.G. and Pankova, O.V. (2018), *Stan taperspektyvy sotsial'noi bezpeky v Ukraini* [Status and prospects of social security in Ukraine], Lviv Regional Institute of Public Administration of NAPA; NAS of Ukraine, Institute of Industrial Economics. LRIDU NADU, Lviv, Ukraine.
3. Kachynskyy, A. B. (2013), *Indykatory natsionalnoyi bezpeky: vyznachennya ta zastosuvannya yikh hranychnykh znachen: monohrafiya* [Indicators of national security: definition and application of their limit values: monograph], NISD, Kyiv, Ukraine.

Стаття надійшла до редакції 17.09.2021 р.